

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Waterstraat 44

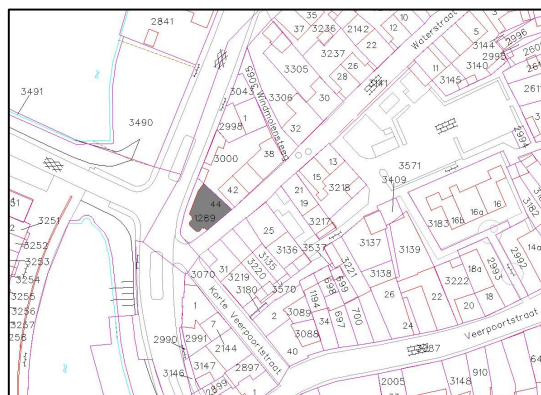
Monumentnummer : GM053

Straat : Waterstraat
Huisnummer : 44
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 BD

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 1289

Naam object : ---
Bouwjaar : 1862
Architect : nb
Oorspronkelijke functie : woonhuis
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 4-1-2013
Datum aanwijzing : 19-11-2013



Situering

Pand markant gelegen op een samenkomst van vijf wegen. Waterstraat 44 staat op de kop van het blok tussen Koepoortwal en Waterstraat in het noordelijk deel van de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat met een zijgevel langs de Waterstraat en met de andere zijgevel met een ondiepe voortuin langs de Koepoortwal. Op de kopse gevel wordt het pand van de straat gescheiden door een voortuin en een smeedijzeren hekwerk met beukenhaag.

Opbouw

Half vrijstaand, eenlaags pand op enigszins taps toelopende plattegrond. Het pand is deels onderkelderd, heeft een begane grond en een eerste verdieping onder een omlopend schilddak. Het huis heeft geen zolder. De kopse gevel is hoger opgetrokken en uitgevoerd als dakhuis met plat dak. Tegen deze zijde staat een houten veranda.

Historie

De Waterstraat maakt deel uit van de vroegste stadsuitleg uit de eerste helft van de dertiende eeuw. De Veerpoortwal en Koepoortwal volgen het tracé van de middeleeuwse stadsomwalling, die ondanks latere aanpassingen in de Tachtigjarige Oorlog niet meer voldeed en na 1606 in opdracht van prins Maurits werd vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd. Tegenover het huis Waterstraat 44 was de Veerpoort gelegen die vanuit de stad via de Korte Veerpoortstraat en Waterstraat werd bereikt. Na afwaardering van Doesburg tot vesting 2^e klasse in 1854 verrezen geleidelijk huizen op de wallen.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het gebouw is rond 1862 geheel nieuw tot stand gekomen en is lange tijd in gebruik geweest als veldwachterswoning¹. Rond 1900 is aan de Koepoortwalzijde een dakkapel toegevoegd, mogelijk is toen eveneens de veranda tegen de kopgevel geplaatst. Deze is later in de twintigste eeuw vervangen. In 2005 zijn de dubbele tuindeuren en de nokvorsten vervangen.

Exterieur

Het huis heeft vier gepleisterde gevels op een donkergrijs geverfde plint. De gevels worden aan de bovenzijde afgesloten door een geprofileerde daklijst met gietijzeren bakgoot. De rechter, gepleisterde zijgevel is blind en aan de bovenzijde afgesloten met een zinken mastgoot. Alle dakvlakken zijn belegd met rode muldenpannen. De gevel aan de Waterstraat is drie vensterassen breed en voorzien van een blokverband met schijnvoegen. De vensters en deuropening zijn voorzien van gepleisterde strekken met kwartronde geboortestenen en een diamantkop in de sluitsteen. De vensters zijn voorzien van (niet-oorspronkelijke) persiennes. De houten kozijnen en de bovenramen hebben kwartronde bovenhoeken. De vensters zijn voorzien van gepleisterde lekdorpels en schuiframen met wisseldorpel. Blank glas-in-lood in de bovenramen en een middenstijl in de onderramen. Naderhand zijn hier horizontale roeden toegevoegd. De entree bezit een gemetselde, betegelde stoep en hardstenen dorpel en neuten. In 1990 was dit een hardstenen stoep. De houten voordeur is een paneeldeur met zes vakken, smalle ruiten met gietijzeren roosters in de middelste vakken en diamantkoppen in de bovenste en onderste vakken. Boven het geprofileerde kalf is eveneens blank glas-in-lood toegepast.

¹ Vriendelijke mededeling eigenaar

De kopse gevel heeft een breed, risalerend middendeel dat boven de daklijst als dakhuis met platdak doorgaat met daarin twee dubbele tuindeuren met bovenlicht en op de verdieping twee schuifvensters. Ter hoogte van de daklijst is een rijk met rankwerk versierd terracotta fries in de gevel aangebracht. Vóór de gevel staat een houten vijfzijdige veranda met zinken lessenaarsdak, die aan de zijkanten gedeeltelijk is voorzien van glas in roeden. De beide dubbele deuren zijn voorzien van een geprofileerd kalf en een drieruits bovenlicht met vulruit tussen twee roeden overeenkomend met de breedte van de twee deurstijlen.

Het dakhuis op de verdieping heeft schuifvensters met kwartronde bovenhoeken en tweeruits schuiframen met tweeruits bovenramen. De vensters worden geflankeerd door smeedijzeren wervels om persiennes vast te zetten in open toestand. De persiennes zelf zijn in het verleden verwijderd.

Het dakhuis wordt aan de bovenzijde afgesloten door een fries en geprofileerde bakgoot. De zijwangen zijn met geschilderde rabatdeln afgewerkt. De kleine tuin voor de kopse gevel wordt omzoomd met een smeedijzeren hekwerk.

De gevel aan de Koepoortwal sluit aan de linker zijde haaks aan op de blinde zijgevel om na enkele meters met een knik de Koepoortwal te volgen. Een knik in het dakschild volgt de plattegrond. Het van de Koepoortwal weggedraaide deel van de gevel is voorzien van een lage houten deur met een enkel overhoeks geplaatst ruitje.

De gevel rechts van de knik geeft een min of meer symmetrische indeling die bestaat uit twee schuifvenster met kwartronde bovenhoeken en persiennes. Links een vierruits schuifraam met glas-in-lood in het bovenraam en geheel rechts een breed zesruits schuifraam met enkelruits bovenraam. Tussen de vensters een gepleisterde oculus met geprofileerd kader. Erboven een Vlaamse gevel met dubbele balkondeuren met bovenlicht die toegang geven tot een vlak balkon dat met geschraagde consoles wordt ondersteund. Het balkon heeft een houten hekwerk. De dakkapel heeft een zadeldak, recent bekroond met een decoratief houten lelie, de zijwangen zijn recent bekleed met rood gebitumeerde lossagnes.

Interieur

Kelder: De kelder wordt bereikt door middel van een houten steektrap achter een paneeldeur onder de bordestrap. De gepleisterde kelder is voorzien van een met bakstenen gemetseld tongewelf dat is voorzien van een kelderlicht aan de Koepoortwal. De keldervloer is belegd met roodgebakken plavuizen.

Begane grond: Deze bestaat uit een L-vormige gang geflankeerd door de keuken rechts en twee vertrekken links. Achter de hoofdentree is in het verleden een houten tochtportaal met glazen ruiten geplaatst. De aanwezige terrazzovloer in de gang is ouder en heeft een rood kader dat overgaat in de meegegoten plinten.

De gang voert onder een getoogde doorgang met houten pilasters en imposten naar de vertrekken links, een tot kast verbouwde oude doorgang van de derde kamer in het verlengde van de gang en de trap en toegang tot de keuken en bijkeuken rechts. De trap is uitgevoerd als bordestrap en bezit een rijk gedecoreerde, als klauwstuk met voluut vormgegeven trappaal en gietijzeren balusters gevat in een geprofileerde handlijst.

Paneeldeuren met architraaflijsten geven toegang tot twee vertrekken links van de gang. De voorste van de twee deuren is niet meer gebruik. In de beide kamers staat rug-aan-rug een houten schouw met mantel op gedecoreerde consoles en een vlak gestucte boezem met gestucte pilasters en kapitelen die een wit gestuct hoofdgestel dragen. Het hoofdgestel markeert in beide vertrekken een in het verleden verwijderd stucplafond. De

ongedecoreerde enkelvoudige balklaag van de verdiepingsvloer is in beide vertrekken in het zicht.

De vensters en tuindeuren in beide vertrekken zijn voorzien van binnenluiken met bossingpanelen, de twee schuifvensters zijn voorzien van vensterbanken. De kamer aan de achterzijde heeft bovendien een (gereconstrueerde) bedstee met oude luiken. Deze kamer is met een doorbraak met een opkamer in het verlengde van de gang. De vloer van deze kamer is gesitueerd boven de kelder en ligt een traprede hoger. De kamer is voorzien van een verlaagd plafond en ingekorte binnenluiken als gevolg van de badkamer op de tussenverdieping.

De keuken wordt verlicht door een schuifvenster aan de Waterstraatzijde en heeft een vlak ongedecoreerd plafond en een forse keukenschouw in de hoek, rustend op twee in elkaar hakende houten schouw balk die in het zicht zijn. De oorspronkelijke aanwezige geprofileerde betimmering met bordenrand is in het verleden verwijderd.

Een paneeldeur onder het bordes van de trap, tegenover de keuken, geeft toegang tot de bijkeuken. Dit is een gepleisterde ruimte met een ongedecoreerde, enkelvoudige balklaag in het zicht.

Eerste verdieping: De bordestrap voert naar een modern ingerichte badkamer aan de Koepoortwalzijde, toegankelijk vanaf het trapbordes. Eenmaal op de verdieping bevindt zich centraal een gang vanwaar drie kamers via paneeldeuren met architraaflijsten toegankelijk zijn. Op de kamers aan de Waterstraat- en Koepoortwalzijde is de kapconstructie in het zicht, die bestaat uit halve Philibertspanten die gordingen dragen. Blokkeels zorgen voor de afdracht van spatkrachten. De constructie van het platte dakvlak bestaat uit grenen gordingen die de dakvlakken met zeer flauwe dakhelling van het middenstuk dragen. Op deze gordingen is een grenen dakbeschot aangebracht. Beide kamers zijn voorzien van een berging naast de constructie van het dakhuis. De kamer aan de Koepoortstraatzijde wordt van daglicht voorzien door twee openslaande glasdeuren met een bossingpaneel die toegang geven tot het balkon.

De met modern plaatmateriaal afgewerkte derde kamer in het dakhuis heeft twee schuifvensters die voor daglicht zorgen. De toegangsdeur heeft in het bovenste paneel een overhoeks geplaatste ruit in diagonale glasroeden.

Bouwdossiers

24-1-2005 vervangen tuindeuren
23-8-2005 vervangen nokvorsten

Literatuur

- Haans, F.A.C., C.J.B.P. Frank, *Beschrijving woonhuis Waterstraat 44 Doesburg*, 8-10-1990 (adviesnr. 178)

Waardering

Het pand dateert uit de tweede helft van de negentiende eeuw en is op onderdelen gaaf bewaard gebleven. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de betrekkelijke gaafheid van de architectuur in combinatie met de ligging op de samenvoering van Koepoortwal, Waterstraat, Korte Veerpoortstraat en Veerpoortdijk. Leidend zijn ook het goed bewaard gebleven casco met kelder, balklagen en kapconstructie, de ruimtelijke indeling op de begane grond en eerste verdieping en diverse onderdelen van de afwerking van het huis, zoals de behouden gebleven paneeldeuren met architraaflijsten, schouwen, vensterbetimmeringen en bordestrap.

Pand van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het huis is architectuurhistorisch van belang als voorbeeld van een verbijzonderd hoekhuis daterend uit het midden van de negentiende eeuw en vanwege het op onderdelen gaaf behouden gebleven interieur.

Het huis is stedenbouwkundig van groot belang vanwege de bijzondere bijdrage aan en de ruimtelijke samenhang met de lokaal-topografische situatie.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een woonhuis voor de gegoede middenklasse uit de tweede helft van de negentiende eeuw en vanwege de historische relatie met de ontmanteling van de vestingwerken.